

**HOTUBA YA KATIBU MTENDAJI WA BARAZA LA TAIFA LA
UWEZESHAJI WANANCHI KIUCHUMI WAKATI WA KILELE CHA
MAONESHU YA MIFUKO NA PROGRAMU ZA UWEZESHAJI KATIKA
UWANJA WA MWANGA, MKOA WA KIGOMA TAREHE 27 MEI, 2023**

- ***Mheshimiwa Thobias Andengenyeye, Mkuu wa Mkoa wa Kigoma;***
- ***Waheshimiwa wakuu wa Mikoa mliopo;***
- ***Mhandisi Albert Msovela Gabriel, Katibu Tawala wa Mkoa wa Kigoma;***
- ***Mheshimiwa Mwenyekiti wa CCM Mkoa wa Kigoma;***
- ***Viongozi mbalimbali wa Vyama vya Siasa;***
- ***Waheshimiwa Wakuu wa Vyombo vya Ulinzi na Usalama;***
- ***Kaimu Katibu Mkuu Wizara ya Uwekezaji, Viwanda na Biashara;***
- ***Profesa Aurelia Kamuzora, Mwenyekiti wa Bodi ya Baraza la Taifa la Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi;***
- ***Waheshimiwa Wakuu wa Wilaya;***
- ***Viongozi wa Madhehebu mbalimbali ya Dini;***
- ***Waheshimiwa Madiwani;***
- ***Wakuu wa Taasisi zinazosimamia Mifuko na Programu za Uwezeshaji;***
- ***Wakuu wa Taasisi za Umma na Sekta Binafsi;***
- ***Wajasiriamali walionufaika na Mifuko na Programu za Uwezeshaji na ambao hawajanufaika;***
- ***Ndugu Wananchi na Wadau wote wa Uwezeshaji, bila kusahau walioko kwenye mabanda ya Maonesho;***
- ***Wanahabari;***
- ***Wageni Waalikwa;***
- ***Mabibi na Mabwana.***

Itifaki Imezingatiwa

Jamhuri ya Muungano wa Tanzania;

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Kwanza kabisa napenda kumshukuru Mungu kwa kutufikisha siku ya leo ambapo tunahitimisha maonesho yetu ya Sita ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji. Pili ninapenda kuchukua fursa hii kukushukuru wewe Mkuu wa Mkoa, kwa kukubali kuwa na sisi leo hapa. **Tunakushukuru sana.**

Ninaishukuru Ofisi yako kwa ushirikiano mkubwa ulioutoa katika kuandaa maonesho haya na pia kwa makaribisho mazuri mkoani Kigoma. Nawashukuru pia wote walioalikwa na kuweza kuja kushuhudia Kilele cha Maonesho ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji wakiwemo Waheshimiwa Wakuu wa Mkoa, Wakuu wa Wilaya, Katibu Mkuu wa Wizara, Makatibu Tawala wa Mkoa, Wakurugenzi wa Halmashauri, Wakuu wa Taasisi mbalimbali katika sekta ya umma na sekta binafsi, wajasiriamali, wanahabari na wote kwa ujumla wenu. Tunatambua kuwa nyote mnayo majukumu mengi mliyopanga kuyafanya siku ya leo lakini pamoja na hayo mmeweza kukubali mwaliko wetu na kuja kushiriki katika Kilele cha Maonesho haya.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Kipekee napenda kuchukua fursa hii kuwashukuru Wadhamini wa Maonesho haya ya Sita ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji kwa michango yao wa hali na mali na kuwezesha kufanikisha Maonesho haya. ***Tunawashukuru sana kwa Udhamini huu.***

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Kabla ya Uhuru wananchi hawakushiriki kikamilifu katika shughuli za uchumi kutokana na vikwazo vya kiuchumi. Baada ya Uhuru mwaka 1961, wananchi walipata madaraka ya kisiasa lakini sehemu kubwa ya uchumi

bado ilibaki mikononi mwa wageni na baadhi ya Watanazania. Kutokana na hali hii, Serikali ilitangaza Azimio la Arusha mwaka 1967. Pamoja na kutangazwa kwa Azimio la Arusha, bado hali ya ushiriki wa Watanazania kwenye shuhuli za kiuchumi ilikuwa ndogo kutokana na: ukosefu wa mitaji; ukosefu wa ujuzi na uzoefu vikichochea na upungufu katika elimu; ukosefu wa dhamana ya mikopo; ukosefu wa masoko ya uhakika au uwezo wa kuingia katika masoko yenye ushindani; na ushirika hafifu na ukosefu wa sauti ya pamoja ya makundi mbalimbali ya wananchi katika kusimamia maslahi yao.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Kutokana na ushiriki mdogo wa watanazania na changamoto zilizokuwa zilizowakabili, mwaka 1983 Serikali ilianza kuanzishwa mifuko na programu za uwezesaji. Hadi Machi, 2023, kuna jumla ya Mifuko na Programu za Uwezesaji 72 ambazo zimewezesha huduma za mikopo, dhamana na ruzuku kwa wananchi. Kati ya mifuko na programu hizo, mifuko na programu 62 zinamilikiwa na Serikali na mifuko na programu 10 zinamilikiwa na taasisi za sekta binafsi. Kati ya mifuko na programu 72 zilizopo, mifuko 23 inatoa mikopo moja kwa moja kwa walengwa, mifuko 11 inatoa dhamana za mikopo, mifuko 28 inatoa ruzuku na programu za uwezesaji 10.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Kutokana na changamoto ya kutofahamika kwa mifuko hii, Baraza kwa kushirikiana na Mikoa na Mifuko ya Uwezesaji imekuwa ikifanya maonesho katika kanda mbalimbali kwa lengo la kujenga uelewa wa Mifuko hii kwa wananchi. Maonesho haya yalianza kufanyika mwaka 2017 ambayo hufanyika kikanda. **Maonesho ya Kwanza**, yalifanyika mwaka

2017 katika Kanda ya Kati iliyohusisha mikoa ya Dodoma, Singida na Tabora; **Maonesho ya Pili**, yalifanyika mwaka 2018 katika Kanda ya Nyanda za Juu iliyohusisha mikoa ya Iringa, Mbeya, Njombe, Rukwa, Ruvuma na Songwe; **Maonesho ya Tatu**, yalifanyika Mwaka 2019 katika Kanda ya Ziwa na yalikusisha mikoa ya Geita, Kagera, Mara, Mwanza, Simiyu na Shinyanga na **Maonesho ya Nne**, yalifanyika mwaka 2021 katika Kanda ya Kaskazini yalihusisha mikoa ya Arusha, Kilimanjaro, Manyara na Tanga. **Maonesho ya Tano**, ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji yalifanyika mwaka 2022 katika Kanda ya Mashariki ambayo imehusisha mikoa ya Dar Es Salaam, Pwani, Morogoro, Lindi na Mtwara, na haya ni **Maonesho ya Sita** ambayo yamefanyika katika kanda hii ya Magharibi na kuhusisha Mikoa ya Kigoma na Katavi ambayo yalianza tarehe 21 na leo ni kilele chake tarehe 27 mwezi Mei mwaka 2023.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Ili kuifanya mifuko na programu hizo zifahamike pia kwa Kanda hii na kusaidia wananchi kunufaika nayo, Baraza la Taifa la Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi kwa kushirikiana Ofisi ya Mkoa wa Kigoma na taasisi zinazosimamia mifuko na programu za uwezeshaji imeandaa Maonesho haya ambapo kwa mwaka 2023 ni Maonesho ya sita yakiwa na Kaulimbiu: **“UWEZESHAJI KIUCHUMI KUPITIA MABADILIKO YA KIDIGITALI”**. Katika Maonesho haya, taasisi zinazosimamia mifuko na programu za uwezeshaji za Serikali na za sekta binafsi zimeshiriki na kutangaza vigezo, sifa, masharti, taratibu na walengwa wa mifuko na programu za uwezeshaji pamoja na matokeo ya mifuko na programu hizo zilivyobadilisha maisha ya wananchi.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Serikali imekuwa ikifanya jitihada mbalimbali za kuwawezesha wananchi kiuchumi kwa lengo la kujenga uchumi na kupunguza mzunguko wa umaskini kwa wananchi. Jitihada hizo ni pamoja na:-

- (i) Kuanzisha mifuko na programu za uwezeshaji kwa lengo la kutoa mikopo na dhamana ya mikopo kwa wananchi kwa masharti nafuu. Mifuko na programu za uwezeshaji zinatoa huduma zinazohusu sekta mbalimbali ikiwemo sekta ya mawasiliano, nishati, kilimo, biashara, afya, ujenzi, sanaa, utamaduni, mifugo, michezo, misitu, maji, mazingira, viwanda, utalii, elimu, nyumba na ardhi.

Kwa upande wa mifuko na programu za uwezeshaji zinatoa mikopo na dhamana ya mikopo, zimewezesha wafanyabiashara wadogo na kati kupata huduma za mikopo na dhanama ili kuanzisha na kukuza biashara. Hadi Machi, 2023, hii imeweza kutoa mikopo yenye thamani ya Shilingi **Trioni 6.1** kwa wajasiriamali **8,650,257** wakiwemo wanawake **4,747,321** na wanaume **3,902,936**. Aidha, mifuko na programu hizi zimetengeneza jumla ya ajira **17,603,271** ambapo ajira kwa wanawake zilikuwa **9,248,916** (52.5%) na ajira kwa wanaume ni **8,354,355** (47.5%).

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Jitihada nyingine ambazo zimechukuliwa na Serikali katika kuwawezesha wananchi kwenye shughuli za kiuchumi na kupunguza mzunguko wa umaskini ni pamoja na:-

- (i) Kutekeleza Mpango wa Kuendeleza Viwanda Vidogo na vya Kati (*SANVN Viwanda Scheme*) kwa lengo la kutoa fursa kwa Watanzania kupata mikopo yenye riba nafuu kwa ajili ya kuanzisha na kuendeleza viwanda vidogo na vya kati hususan vilivyochakata mazao ya kilimo na

mifugo. Mpango huo umewezesha mikopo yenye jumla ya thamani ya **Shilingi 3,619,896,907** kwa **miradi 63** iliyofanyika katika **mikoa 13**. Mikoa hiyo ni pamoja na: **Mwanza Arusha; Dar Es Salaam; Kilimanjaro; Mbeya; Geita; Dodoma; Shinyanga ; Iringa; Njombe; Singida; Pwani na Rukwa.**

- (ii) Kuanzisha vituo vya uwezeshaji kama ilivyoelekezwa katika Ilani ya CCM kwa ajili ya Uchaguzi wa mwaka 2020 Ibara ya 26 (K). Nia ya Serikali ni kuhakikisha huduma za kuwawezesha wananchi kiuchumi zinapelekwa karibu na wananchi. Huduma hizi ni pamoja na: mikopo, mafunzo, urasimishaji wa biashara, ujuzi wa wafanyabiashara, uongezaji thamani ya mazao, elimu ya kodi na upatikanaji wa masoko. Hadi Machi, 2023 jumla ya vituo vya uwezeshaji 19 vimeanzishwa katika mikoa 6 ya Shinyanga (Vituo 2), Geita, Singida, Rukwa (Sumbawanga), Kigoma (Vituo 6) na Dodoma (Vituo 7). Na baadhi ya Mifuko hii imeweka huduma katika baadhi ya vituo hivi na vituo hivi viliwezesha upatikanaji wa mikopo yenye thamani ya **shilingi bilioni 9.4** kwa **wajasiriamali 4,017**. Niendeleo kutoa wito kwa Mifuko ya Uwezeshaji na taasisi nyingine wezeshi kuendelea kuweka huduma zenu katika vituo hivi.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Pamoja na jitihada zilizofanyika, bado kuna changamoto ambazo zinaathiri uwezeshaji wananchi na kusababisha mzunguko wa umaskini katika jamii. Changamoto hizo ni pamoja na:-

- (i) Kiwango kidogo cha upatikanaji wa huduma za fedha katika maeneo ya pembezoni na vijijini. Hali hii inakwamisha wafanyabiashara waliowekeza maeneo ya pembezoni na vijijini kushindwa kupanua

biashara na wananchi kushindwa kushiriki kikamilifu katika shughuli za kiuchumi.

- (ii) Ukosefu wa mitaji kwa wananchi wanaohitaji kuanzisha au kukuza biashara kutokana na ukosefu wa dhamana.
- (iii) Gharama kubwa ya upatikanaji wa huduma za fedha kutokana na riba kubwa na kufanya gharama kubwa za upatikanaji wa mikopo.
- (iv) Kutorejeshwa kwa mikopo hasa inayotolewa na Mfuko wa Kuwawezesha Wanawake, Vijana na Watu Wenye Ulemavu kupitia asilimia 10 za mapato ya ndani ya Halmashauri.
- (v) Ukosefu wa maeneo ya kufanyia biashara yenye mazingira wezeshi kwa ajili ya wafanyabiashara hasa wafanyabiashara wadogo.
- (vi) Ukosefu wa dhamana kwa wananchi wakiwemo wajasiriamali wadogo na wa kati kutokana na eneo kubwa la ardhi nchini kutopimwa au kurasimishwa. Ardhi ni chombo cha uwezeshaji kwa kutumika kama dhamana ya mikopo.
- (vii) Nk

Hivyo sisi kama Baraza tutaendelea kushirikiana na wadau mbalimbali ili kuendelea kuhakikisha wananchi wengi zaidi wanafikiwa na fursa mbalimbali za uwezeshaji nchini.

HITIMISHO

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Pamoja na changamoto hizi, Maonesho haya yanalenga kuleta matokeo chanya ikiwa ni pamoja na: kukuza uelewa wa wananchi kuhusu kuwepo kwa mifuko na programu za uwezeshaji; kuwajengea wananchi utamaduni wa kujiwekea akiba na kuwekeza katika miradi ya kiuchumi yenye kuleta

faida; na kuongeza hamasa kwa wananchi kutafuta vigezo vya kukopesheka ikiwa ni pamoja na kutumia ardhi kama dhamana na kujiunga kwenye vikundi vya kiuchumi kama SACCOS na VICOBA.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Maonesho haya ambayo yalianza tarehe 21 Mei na leo kufikia kilele chake tarehe 27 yamehudhururiwa na **Taasisi mbalimbali 51** zikiwemo Mifuko ya Uwezeshaji, Mabenki, Taasisi za Serikali, Taasisi binafsi na Vyuvo vya elimu ya kati na ya juu.

Pamoja na Taasisi hizi tumekuwa pia ushiriki wa **Mikoa 3** mbayo imeweza kuleta jumla ya wajasiriamali **zaidi ya 70** ambao pamoja na kujitangaza na kuuza bishara zao wameweza kupewa kupewa huduma mbalimbali za uwezeshaji ikiwa ni pamoja na: huduma za mikopo nafuu kutoka kwenye mifuko ya Serikali na sekta binafsi; huduma za kibenki na mikopo; elimu ya kodi; elimu ya fedha; elimu ya ufundi; elimu ya kuongeza thamani bidhaa; huduma za bima; huduma za hifadhi ya jamii; elimu ya msambomilia; elimu ya masoko na mitandao ya masoko pamoja na huduma za ithibati ya bidhaa.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Katika Kilele cha Maonesho ya Sita ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji pamoja na masuala mengine, ***Mheshimiwa Mgeni Rasmi*** ninakuomba pia uweze kutoa tuzo kwa Washindi wa Maonesho pamoja na Kutoa mikopo kwa wajasiriamali wachache ambao wamenifaika na baadhi ya Mifuko ilyopo hapa.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Ninaomba tena niwashukuru wageni waalikwa wote kwa kufika kwenye Kilele cha Maonesho ya Sita ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji. Kipekee nachukua nafasi hii tena kuwashukuru Wadhamini wa Maonesho ya Sita ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji kwa kuwezesha kufanyika kwa Maonesho haya. Huu ni mfano mzuri wa ushirikiano na ninatoa wito kwa wadau wote kujitokeza kwa wingi na kuendelea kuunga mkono juhudi za Serikali za kuwawezesha wananchi. Asanteni Sana.

Mheshimiwa Mgeni Rasmi;

Kwa mara nyingine nawapongeza sana Ofisi ya Mkoa wa Kigoma na wananchi wa Mkoa wa Kigoma na wadau wote kwa kufanikisha Maonesho ya Sita ya Mifuko na Programu za Uwezeshaji mwaka 2023. Hongereni sana.

***Baada ya kusema hayo, Mheshimiwa Mgeni Rasmi ninaomba
kuwasilisha
Nawashukuru Sana kwa Kunisikiliza***